

تولد نوزاد جدید و

پیدایش حس حسادت در کودک بزرگ‌تر

زمانی که مادر برای بار دوم باردار می‌شود، همیشه این سؤال‌ها مورد نظر او بوده که چطور به کودک خود بگویم نوزاد جدیدی (خواهر یا برادری) متولد خواهد شد؟ چطور کودک خود را برای پذیرش نوزاد جدید آماده کنم؟ اگر کودک نسبت به نوزاد جدید، حسادت پیدا کند، چه باید کنیم؟ ...
جواب این سؤال‌ها بستگی به خلق و خوی کودک و رفتاری که با او شده، دارد. برخی کودکان، از داشتن نوزاد کوچک (برادر یا خواهر) بسیار خوشحال خواهند شد و برخی دیگر، نوزاد جدید را دوست ندارند.

آماده کردن کودک برای تولد نوزاد جدید

در این شرایط، مادر باید به‌طور ساده و قابل فهم در مورد تولد نوزاد، با کودک، گفت‌وگو کند اما آن‌چه مهم است، این که درباره‌ی آن نباید زیاد روی کودک و این اطلاع را نیز نباید زود به کودک بدهد زیرا تصور کودک نسبت به زمان، با تصور بزرگسالان متفاوت است. یک‌ماه ممکن است از نظر کودک، بسیار طولانی باشد؛ بنابراین، اگر مادر عمده پیش از

تولد نوزاد، با کودک خود درباره‌ی نوزاد جدید صحبت کند، برای کودک، صبر کردن در این مدت، خسته‌کننده است. اگر کودک به علت بزرگ شدن شکم مادر و تغییرهایی که در مادر به‌وجود آمده، از او سؤال کرد، باید در مورد نوزاد و تولد او، با کودک حرف زد. اگر کودک در مورد حاملگی مادر و تولد نوزاد و داشتن خواهر یا برادری سؤالی نکرد، بهترین موقع گفتن و توضیح دادن برای کودک، همان چندماه آخر دوران حاملگی است. مادر باید در مورد نوزاد جدید، به زبانی ساده و قابل فهم و دور از اصطلاح‌های پزشکی با کودک صحبت کند. به او نگوید که با تولد نوزاد جدید، زندگی شادی خواهیم داشت و نوزاد سبب شادی، تفریح و سرگرمی همه‌ی ما خواهد بود زیرا چنین نخواهد بود! بلکه به او بگوید: «نوزاد بسیار کوچکی خواهیم داشت که نمی‌تواند راه برود، گریه زیاد می‌کند، باید به او شیر بدهیم و از او مراقبت کنیم تا بزرگ شود.»

اگر کودک به حد کافی بزرگ است، زمانی که برای خرید وسایل و لوازم نوزاد به بازار می‌روید، کودک را با خود ببرید و او را در هنگام خرید شرکت دهید. او از شرکت کردن، احساس خوشحالی خواهد کرد اما زمان خرید شما با کودک، باید بسیار کوتاه باشد تا خسته نشود. هنگام خرید لوازم، برای کودک نیز چیزی بخرید تا احساس نکند که با تولد نوزاد جدید، کنار گذاشته شده است.

از طرفی دیگر، کودک نباید احساس کند آن‌چه در گذشته متعلق به او بوده مانند تخت‌خواب، سندلی، اسباب‌بازی و... از او گرفته و به نوزاد جدید داده می‌شود؛ اگر قرار است گهواره یا تخت کودک برای استفاده‌ی نوزاد اختصاص یابد، پدر و مادر ابتدا باید برای کودک، تخت جدیدی تهیه نمایند و سپس تخت او را مورد استفاده‌ی نوزاد جدید قرار دهند.

زمانی که مادر برای زایمان و تولد نوزاد به بیمارستان می‌رود:

چون زمان ماندن مادر در بیمارستان، اغلب کوتاه است، بنابراین نگاه‌داری کودک در خانه و پرستاری او باید به‌وسیله‌ی پدر یا افرادی که با کودک نزدیکی داشته‌اند، انجام گیرد. اگر مادر، مدت‌زمان کوتاهی در بیمارستان خواهد ماند، بردن کودک به بیمارستان، ضرورتی ندارد و دیدن و آشناسدن کودک با نوزاد تازه‌متولدشده، بهتر است که پس از بازگشت مادر به خانه و

سال هشتم، شماره ۱۸۴، فروردین ۱۳۹۰

در خانه صورت‌گیری. پس از آوردن نوزاد به خانه، کودک بزرگ‌تر را به اتاقی دیگر یا به خانه‌ی پدر و مادر بزرگ نفرستید، زیرا کودک احساس خواهد کرد که متولدشدن نوزاد، تغییری در پرستاری‌اش به‌وجود آورده و او را از محیط قبلی خود و دامان مهر و محبت مادر، دور کرده است.

آوردن نوزاد به خانه و پیدایش حس حسادت در کودک بزرگ‌تر:

زمانی که نوزاد به خانه آورده می‌شود، چون مورد توجه همه قرار می‌گیرد و دوستان و اقوام، هریک او را در آغوش می‌گیرند و حتی برای هدیه می‌آورند، بنابراین، کودک احساس می‌کند که ای کاش من هم نوزاد بودم و عکس‌العمل او ممکن است به‌صورت رفتار کودک شیرخوار باشد؛ او ممکن است در شلوار خود ادرار کند یا در حالی که در گذشته خوب حرف می‌زده، مانند کودکانی که تازه یاد گرفته‌اند کلمه‌ها را ادا کنند، حرف بزند.

برخی از کودکان هنگامی که مادر، نوزاد خود را شیر می‌دهد، از روی حسادت، به شیرخوردن از شیشه شیر تمایل پیدا می‌کنند و با گریه کردن، از مادر می‌خواهند که شیر را از شیشه شیر به آنان بدهد، در صورتی که خوردن شیر از شیشه را در گذشته ترک کرده بودند. مادر نباید احساس کند که کودک با خوردن شیر از شیشه شیرخوری، مشکلی به‌وجود خواهد آورد و نباید با این کار، مخالفت کند و چیزهای دیگری مانند شکلات و شیرینی به او بدهد که راضی‌اش نماید. تمایل کودک به خوردن شیر از بطری شیرخوری، چند هفته‌ای بیش‌تر ادامه نخواهد یافت.

گاهی اوقات ممکن است از روی ناراحتی و حس حسادت، اسباب‌بازی یا شیء را به طرف نوزاد پرت کند که مادر به‌طور معمول، در چنین حالتی نسبت به عمل کودک، پرخاش کرده و او را سرزنش می‌کند و سرزنش کردن و عصبانیت مادر، حس حسادت کودک را عمیق‌تر و شدیدتر خواهد کرد. مادر نه‌تنها باید نوزاد را از مخاطره‌ها حفظ کند، بلکه باید کودک بزرگ‌تر خود را نیز دریابد. مادر باید به کودک بگوید: «ما همگی دوست داریم اما چون این خیلی کوچک است، باید مراقبش باشیم. تو هم باید کمک کنی تا با همدیگر بزرگش کنیم.»

شدت حسادت کودکان نسبت به نوزاد شیرخوار به‌طور معمول در سنین کم‌تر از ۵سالگی، به بیش‌ترین حد خود می‌رسد، زیرا کودک در این سن هنوز وابسته به پدر و مادر است و به خارج از خانه وابستگی ندارد اما زمانی که کودک به سن ۵سالگی یا پس از آن رسید، خود را به‌تدریج از پدر و مادر دور می‌کند و علاقه و دوستانی در خارج از محیط خانه به‌دست خواهد آورد.

رفتار پدر و مادر با کودک بزرگ‌تر باید چگونه باشد؟

زمانی که نوزاد تازه‌متولد شده به خانه آورده می‌شود، مادر نباید هیچ‌گونه تغییری در رفتار خود نسبت به کودک بزرگ‌تر به‌وجود آورد؛ گرچه مادر به علت زایمان، ضعیف، خسته و حتی بی‌حوصله شده اما تا حد امکان باید سعی کند با کمک پدر، زندگی روزمره و روابط و رفتار قبلی خود را با کودک

حفظ نماید. زمانی که کودک ببیند تمام توجه و علاقه‌ی مادر به نوزاد جلب می‌شود و نوزاد مدام در آغوش مادر است و او بلا تکلیف و سرگردان است، حس حسادت در او به‌وجود خواهد آمد. اگر برای پدر امکان دارد، می‌تواند کودک را با خود به محل کارش ببرد تا در خلال روز با پدر مشغول باشد. سپردن کودک به کودکستان نیز برای او سرگرم‌کننده خواهد بود. اگر شغل پدر اجازه نمی‌دهد، می‌تواند در ساعت‌های بیکاری خود، کودک را برای خرید، دیدن دوستان و گردش، به بیرون از خانه ببرد.

کودک بزرگ‌تر اغلب از مادر اجازه می‌خواهد تا نوزاد را بغل کند. مادر از ترس این‌که نوزاد ممکن است از بغلش بیفتد، به‌طور معمول اجازه نمی‌دهد. اگر کودک روی فرش یا روی تخت‌خواب بنشیند و نوزاد را در آغوش بگیرد، امکان افتادن نوزاد وجود نخواهد داشت؛ بنابراین، مادر باید به‌دفعات اجازه دهد که او نوزاد را در آغوش بگیرد؛ این کار موجب می‌شود حس حسادت و تنفر کودک نسبت به نوزاد کاهش یابد. می‌توان در پرستاری از نوزاد و در دوران شیرخواری، از کودک بزرگ‌تر در صورت تمایل او بهره جست؛ این‌عمل موجب می‌شود حس حسادت، به دوستی تبدیل شود. اگر هدیه‌هایی از طرف دوستان برای نوزاد آورده می‌شود، بهتر است پدر و مادر ترتیبی دهند که برای کودک بزرگ‌تر نیز هم‌زمان هدایایی آورده شود تا او احساس کمبود نکند.

منبع: «رفتار من با کودک من» «دکتر جواد فیض»

نرگس صائبی‌پور

مجموعه مقالات علمی و پژوهشی
مجموعه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی